

**FINLANDS
SVENSKA
SKOLUNGDOMS-
FÖRBUND**

**1921
1971**

1921—71

AKTIV ELEV – DYNAMISKT SAMHÄLLE

Holger Wikström: Jubileumskronika	3
Mats Brommels: Skolmiljön och det politiska klimatet	9
Matts Hertsberg: Elevråd utan makt	12
Nalle Wahlroos: Utbildningen som politiskt vapen	15
Henry Wiklund: Studiestödet och skolreformen	16
Per- Edvin Persson: FSS i sammandrag	22

EN REDAKTIONELL KOMMENTAR OM JUBILEUMSPUBLIKATIONEN

Ett jubileum brukar innebära ett bokslut över uppnådda resultat. Ett jubileum brukar också innebära ett aktualiserande av framtidsutsikter och planer. Ingen av dessa former passar för jubilarer FSS. Med den totala omläggningen av verksamheten under de senaste åren är värdet av erfarenheter från tidigare verksamhetsformer inte livsviktiga. Samtidigt är det svårt att uppskissera framtidsutsikter i perspektivet av skolreformer och ett krympande finlandssvenskt befolkningsunderlag.

Den här skriften önskar i stället redovisa för idéströmningar inom skolungdomsförbundet nu — tankar om problemkomplex, mål och utvecklingsmöjligheter.

En tillbakablick på utvecklingen i program och verksamhet är emellertid ofrånkomlig för att äldre redan 'pensionerade' årgångar av FSSare skall känna igen FSS av idag. Samtidigt är det väl värt att informera de nuvarande medlemmarna om att kraven på pedagogiska reformer och en humanare skola växt fram under hela förbundets verksamhetsperiod.

Funderingar över frågeställningar aktuella inom utbildningsplanering och skolutveckling, funderingar av personer representerade olika riktningar inom förbundet hoppas jag skall göra det 50-åriga FSS 1971 bekant för nya och gamla medlemmar, sympatisörer och belackare, skoldemokrater och anstaltsautokrater.

Må de övertygas om behovet av ett fortsatt, fräscht och framåt FSS!

Mats Brommels

Finlands svenska skolungdomsförbund r.f.
Kansli: Stora Robertsgatan 3—5 B 33, Helsingfors 12
Telefon: 90/634 110
Lokalföreningar i 47 skolor.

FSS 50-årsjubileumspublikation:
AKTIV ELEV — DYNAMISKT SAMHÄLLE
Ansvarig redaktör: Mats Brommels
Annonser: Sixten Gerkman

Holger Wikström:

JUBILEUMSKRÖNIKA

TUSEN OCH ETT ORD OM FSS FÖRSTA HALVSEKEL

Varför startades FSS?

Skymtade den östsvenska tanken i bakgrunden, eller var det endast ungdomlig lust att göra en insats, att genom enighet skapa större liv, som ledde verksamheten kring Kurt Tötterman, Kjell Myklebust och Else Groth till FSS konstituerande möte den 4 januari 1920?

Vad innebär de första stadgarnas:

att hos den svenska skolungdomen stärka samhörighetskänslan och väcka dess håg till samarbete för fosterbygden och den svenska stammen, att genom samlad verksamhet främja skolkonventens strävanden?

Vad var jäsleran och livet i denna paragrafspråkets hovdräkt?

Handlingsincitament

Dyker man ner genom protokollparagrafer och arkivalier tycker man sig genom åren skönja några ledmotiv.

Högt ljuder kravet på att samla, stöda och lyfta den svenska skolungdomen.

Som en blottad nerv, en dov bakgrundsfanfar pockar arbetet för fosterbygden och den svenska stammen.

Mer eller mindre klart spelar med först det europeiska och med tiden allt klarare det globala skeendet.

Genom tiderna har de ekonomiska problemen varit en vägande fråga på ont och gott. Högtflytande idéer har stäckts av penningbrist, dålig ekonomi har tvungit fram handling och initiativ. Förbundet har levt på sin dåliga ekonomi.

Mest fascinerar myllret av viljornas spel: ledartertemperament, strebrar, hänsynslösa personlighetsutlevare, ståndaktiga tennsoldater. En aldrig sinande ström har segt och redoboget fört saken vidare trots ständig kritik och häcklande utifrån och inifrån, uppifrån och nerifrån.

Tre avsnitt i tiden

Det förefaller som om man skulle kunna skönja tre skeden i FSS liv, ett första fram till andra världskriget, ett andra till början av 60-talet och ett tredje som nu pågår.

Kungsvägen under de första tjugو åren var samlandet, väckandet, sökandet efter former. Uppslagen var legio, man förlyfte sig ofta, men friska krafter var alltid redo att hugga i.

Ödesåren under andra världskriget och årtiondena därefter går FSS samman med nationens vilja att överleva, att gräva dubbelt breda diken.

Med 60-talet stiger ungdomsemancipationen över tröskeln, dörrarna öppnas mot den enade mänskligheten, FSS famlar mot nya vidder.

Synliga resultat

Den första ledargenerationen skapade redan 1921 ungdomscentret »Monarkin Svenskland» i Bromarv, en djärv handling, långt före sin tid hos oss. Det var fantastiskt att ungdomarna kring FSS kunde hålla Svenskland flytande ända till 1931. Sällan har man bland begäbbare stött på mera illvilja, men det fanns också försvarare!

Ett verk som lever vidare från dessa tider är villkorskurserna, som började 1922. När villkorskurserna allmänt i dag är en väsentlig beståndsdel i det finlandssvenska skollivet, utgör de ett starkt bevis för den praktiska organisationsförmågan hos de ungdomliga krafterna.

Har skolungdomsförbundet som utgivare av en egen tidning fått tillräckligt erkännande? Lik fågel Fenix har tidningen gång på gång dykt upp ur askan, skiftade namn från Nordan över Svensk ungdom till Ung Makt. Den går i främsta ledet bland tidningar som blivit nedsablade och kritiserade, ändå har få tidningsorgan faktiskt utträttat och betytt så mycket. Årtionden före ungdomsemancipationens uppdykande kom den ut år efter år under hård ekonomisk kamp. En stor del av det litterära och pennfäktande svenska Finland gjorde sina lärospån där under tiden 1920-1960. Att förbundet under sextioalet försökt hålla upp tidningen är kanske en av dess mest heroiskt patetiska insatser. I våra dagar, när unga pennor honoreras av mera kapitalstarka företag än skolungdomsförbundet, vittnar det om en otrolig livsambition, att skolungdomsförbundet inte gett upp trots ansträngda ekonomiska resurser.

Som samlande faktor har förbundet framträtt under skiftande former. Förbundsdagar, diskussionsdagar, fester, läger, seminarier, papperskrig har vällt fram, mer eller mindre vildvuxet, alltid dynamiskt.

Tungt väger en verksamhet som icke genast faller i ögonen. Det är den utbildning i praktisk samhällskunskap, förenings- och organisationsteknik förbundet skänkt det svenska Finland. En äldre generation klarar över dagens stripiga finlandssvenska ungdom, och dock står denna som bärare av demokratiska umgängesformer på en mycket högre nivå än ungdomen för femtio år sedan, till stor del tack vare FSS:s insats. Man kan säga, att FSS funktionärskurser och funktionärsskolning under de gångna årtiondena hört till de mest välgående av sitt slag i det svenska Finland.

Över generationsgränserna

Av intresse i skolungdomsförbundets historia är växelverkan över generationsgränserna. Gruppen som startade förbundet bestod av en studerande, resten var gymnasister och abiturienter. Den snabba generationsväxlingen inom gymnasistvärlden, som innebär att ständigt nya viljor med nya impulser dyker upp, men försvinner innan de får en kungsväg färdig, har gjort, att man tidtals sökt stöd hos en äldre generation. Ibland har insatsen av de äldre skenbart varit ganska stark. Det har funnits tider, när man opererat med ett de äldres råd, andra när man haft en toppfigur av stödjande karaktär, ibland under titeln förbundsordförande, ibland kurator. Omkring 1960 hade man

ansvarskännande pedagoger i samtliga högsta poster i organisationen. Men som en sund, röd tråd går strävan att låta såväl beslutande som verkställande kraft behärskas av gymnasister.

Seg tåga

Rent siffermässigt har skolungdomsförbundet under de 50 åren starkt expanderat. Konvent och kamratskap i tjugotvå finlandssvenska läroverk slöt upp när FSS grundades. Skolvärldens expansion under de gångna åren har gjort att de anslutna elevföreningarnas antal har varit i ständigt växande. Det mest anmärkningsvärda är, att ytterst få medlemmar genom åren fallit bort för någon tid, vilket visar, att medlemsorganisationerna trots ofta mycket hård kritik ändå har låtit de konstruktiva känslorna råda. Benägenheten att släpa med sig dött traditions gods påtalas ofta som tecken på försumpning hos det finlandssvenska kultursamhället. Men kanske det också är ett tecken på seg livsvilja att trots irritation och kritiklusta ändå sluta upp kring det engång skapade och föra det vidare.

60-talet

FSS första 40 år har utförligt behandlats i tidigare jubileumspublikationer. Här är det angeläget att göra några reflexioner över 60-talet. Det mesta av vad skolungdomsförbundet upplevt av med- och motgångar, spänning och kamp, förbleknar mot 1960-talets skeende, beroende på att nya stora frågor såväl av ideologisk som praktisk natur trätt fram i förgrunden, och därjämte att tidsandan och omständigheterna krävt en allt större fast verksamhet med tyåtförjande ekonomisk påfrestning.

De två brännade frågorna har utgjorts av engagemanget i ungdomsemancipationen och förhållandet till Suomen Teiniliitto. FSS röda tråd har under
(forts. sid. 29)

(forts. från sid. 5)

sextiotalet varit strävandena att engagera sig i ungdomsemancipationen, främst manifesterad i kampen för skoldemokrati, men även att skapa en globalt tänkande och globalt kännande ungdom. De rent praktiska engagemangen fordrade ekonomiska resurser. Ett uppgående i Teiniliitto skulle öka påtryckningskraften i strävandena och ge större ekonomiska möjligheter i handlandet. Och så präglades sextiotalet utom av strävan att hålla upp och fördjupa de gamla verksamhetsformerna av dragkampen mellan en ultraradikal och en moderat skoldemokratisk linje och av dragkampen mellan förbehållslös fusion med Teiniliitto och fusion under former som garanterade FSS:s särart.

I medlet av 60-talet var en ekonomisk kris så överhängande, att ett reservationslöst uppgående i Teiniliitto föreföll att vara den enda framkomliga vägen för realiserande av ett skoldemokratiskt program. Gamla FSS-koryféeer siade i tidningspressen om förbundets sväldöd. I denna problemkomplex blev Ralf Fribergs insats i FSS:s liv de två verksamhetsåren 1967—68 och 1968—69 av vägande betydelse.

Det första året sanerades i stort sett FSS:s ekonomi genom Henry Wiklunds praktiskt-ekonomiska handlag och Fribergs förmåga att få statsmakten att öka anslagen. Slagkraftigt kontroversiellt lyfte Friberg upp FSS i dagsljuset. Under detta år stabiliserades även en linje gentemot Teiniliitto: samarbete, samgående hur mycket som helst, fusion endast under förutsättningen, att Teiniliitto kunde ge garantier för FSS svenska särverksamhet.

Det andra året dominerades FSS i högsta grad utåt av radikala skoldemokratiska paroller, språkpolitiska paroller, allmänpolitiska paroller; regionala motsatser trädde fram. Den radikala flygeln såg knappast ut att kunna

X åstadkomma ett skoldemokratiskt handlingsprogram av konstruktivt värde, den lyckades inte heller sammanjämka de regionala särintressena. På förbundsdagen 1969 skedde en strömkantring som innebar uppslutning kring ett livsdugligt regionalprogram och skoldemokratis förverkligande på lång sikt.

Nu på femtioårsdagen står FSS med en framtid som i många hänseenden förefaller ljusare än mången gång tidigare, med ett sunt skoldemokratiskt handlingsprogram, en levande växelverkan mellan centralorgan och lokalföreningar som lovande handlingsbotten.

De gick, iklädda sin ungdom

Mätt efter de resurser som stått till buds och den miljö i vilken FSS verkat, måste dess kontinuerligt upprätthållande under ett halvt sekel anses som en bragd. Spartanerna som kämpat i skuggan av persernas pilar. I stort sett är det fråga om ett anonymt skeende. Årgångar efter årgångar av mer eller mindre oerfarna skolungdomar, understödda av en handfull välvilliga äldre har hållit elden brinnande.

Det är av ett stort intresse att i tideböckerna plocka fram namn förknippade med FSS. Man finner bland dem en stor del av de personligheter, som på olika plan under de sista årtiondena hållit det svenska Finland levande. Att mäta vad de betytt för FSS och vad FSS betytt för dem vore en intressant uppgift. De binder samman FSS med långt större skeenden.

Stordådet FSS är inte handlingen utan drömmen om handlingen. Under femtio år har ungdomsgeneration efter ungdomsgeneration tagit början på sina axlar och burit den vidare. En nersliten klädnad har gång på gång förnyats, gjorts levande, av helig håg att hävda det egna, utan att dräpa arvet från föregångarna.

Skandinaviens äldsta skolungdomssammanslutning går mot morgondagen med allt vad denna har att bjuda av ljus och skugga, buren av kraften hos ständigt pånyttfödd ungdom.

Mats Brommels generalsekreterare 1969

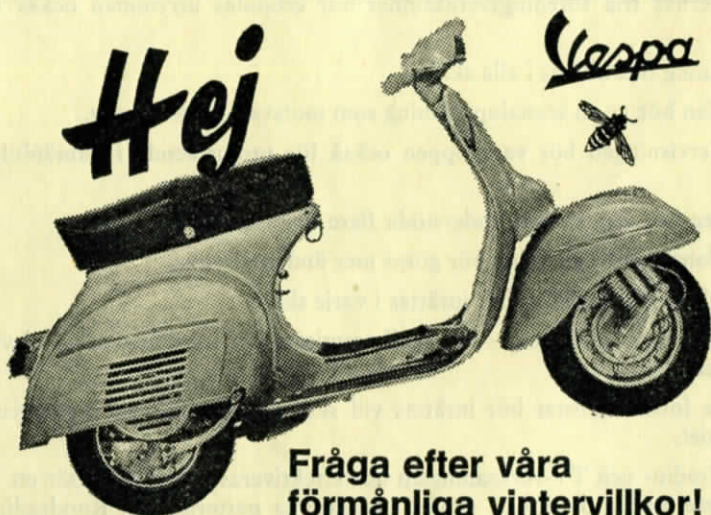
Matts Hertsberg elevrådsordförande 1969, förbundsstyrelseledamot 1970

Per-Edvin Persson generalsekreterare 1970, förbundsordförande 1970

Björn Wahlroos skolningssekreterare 1969, ledare inom Elev-69 1969

Henry Wiklund förbundsordförande 1969—70, förbundskurator 1970

Holger Wikström förbundsordförande 1938—41, förbundskurator 1966—69.

Importör: **Elfving** Gumtåktsvägen 3 H:fors Tel. 70 855

FÖRBUNDET HAR UNDERSTÖTTS AV

O.Y. MERCANTILE A.B.

TORREX

SKOLUNGDOMENS EGEN RESEBYRA

STUDENTVÅRSTJÖLUTAT

STUDENTTAC

BRÄNNING

—
—
— tekniska hjälp- och
—
—
Välkommen till
och vi är på plats

STUDENTVÅRSTJÖLUTAT

—
—
—
—

—
—
—

STUDENTVÅRSTJÖLUTAT

—
—
—

STUDENTVÅRSTJÖLUTAT

—
—
—

STUDENTVÅRSTJÖLUTAT

—
—
—

AKTIV ELEV— DYNAMISKT SAMHÄLLE

SKOLMILJÖN OCH DET POLITISKA KLIMATET

Hur tjänar skolan sin fostrande uppgift i dag? Hurudana är våra politiska påverkningsmöjligheter? Och hur kan ett reformerat utbildningssystem garantera ett utvecklingsdugligt samhälle i varje situation summan av sina medlemmars idealbild?

I ett försök att svara på de frågorna vill jag ge min syn på centrala funktioner i dagens samhälle, utbildningens roll och kraven på den politiska aktiviteten.

Att skolan är en central institution i samhället är en självklarhet och likaså att aktiviteten i skolan skall vara direkterat av politiskt handlande. Men det politiska handlandet måste ges en klar definition: den politiska åtgärden är en strävan att utgående från sina egna ställningstaganden påverka åsiktsbildningen i sin omgivning.

Utbildningen skall utveckla ett politiskt handlande som är förmånligt för hela samhället. Skolmiljön skall skapa ett gynnsamt politiskt klimat.

Huvuduppmärksamheten då det gäller utbildningsinstitutionen bör fästas vid dess oerhört starka attitydpräglade mekanism. I och med att undervisningen utgör huvudkanalen för ny kunskap, information, uppfattas ofta dess metoder och uttryckssätt som 'naturliga' och absolut 'objektiva'. En smygande överföring av attityder kan inte undvikas. Pedagogisk ensidighet eller enkelspårighet är ett hot mot inte bara 'den fria tanken', den kan också vara en allvarlig hämsko för utveckling av arbetsmetodiken och på effektiviteten i skolarbetet. Det medvetet individualistiska i utlärnning och inlärnning bör anses naturligt och därför kompletteras med en lika naturlig mångsidighet i värderingar. Denna mångsidighet existerar inte idag. Det är en brist i mångsidighet som inte är skrämmande för att den rådande attityden är borgerlig och inte vänsterinriktad utan för att den inte är mottaglig, påverkbar. Det är ett fundamentalt fel som härrör ur politisk enögdhet och som är bundet vid det fastlåsta och dogmatiska i våra politiska ideologier både till höger och vänster.

Utbildningens mål skall vara att garantera en kontinuerlig utveckling av samhället, och göra det möjligt för alla medborgare att styra utvecklingen. Utbildningen skall vänja eleverna vid de gemensamt erkända idealen om

människovärde och mänskliga rättigheter och fostra till ett medvetet politiskt handlingssätt i uttryckets vidsträckt bemärkelse.

Känslan av maktlöshet i dagens samhälle är definitivast inför det faktum att påverkningskanalerna i vårt nuvarande politiska liv är igenrostade. Att den politiska kontrollen över andra beslutsfattare är otillräcklig är ett sekundärt problem så länge möjligheterna för en vanlig medborgare att påverka politiska samfund och instanser är ytterligt små. 'Yrkespolitiken', där kraven på en tryggad ställning för den fullständigt politiskt engagerade utan annan arbetsplats gör personbyten få, blir fastlåst dogmatisk och slutligen endast en kamp om personligt inflytande. Varje förändring av samhället som innebär en verklig förbättring av den enskilda ställning måste därför leda till ett system med ökad kommunikation människor emellan samt avskaffandet av tron på en överlägsen politisk förkunnelse och ofördragsamheten mot olik-tänkande.

Det är därför skrämmande att de politiska målen för vänstern enbart är överflyttandet av en koncentrerad makt från en grupp till en annan utan att fästa avseende vid behovet av en ökning av det fria åsiktsutbytet och påverkningsmöjligheterna. Att med denna målsättning angräpa dagens system för dess ensidighet är en politisk ohederlighet som tillsammans med den konservativa politikens oförmåga till omvärderingar gör det motiverat att underkänna vår politiska debatt.

Förutsättningarna för ett samhällssystem där alla kan påverka sin situation, förverkliga sina ideal maximalt och uppnå tillfredsställelse med sin insats är att medborgarna är aktiva, initiativrika, medvetna om sina rättigheter, kapabla till kontroll över delegerad maktutövning. De gemensamma avgörandena kan fattas enbart om *dialogen mellan de berörda fungerar*, om åsikter och synpunkter uppfattas och levereras fördomsfritt och hederligt. Den fungerande dialogen kräver större tolerans, mindre hållfullhet och trosvisshet i den politiska förkunnelsen. En utvecklande dialog kräver en fördoms-fri inställning till utspel och lösningsmodeller, den kräver kompromissvilja och aktning för majoritetsbeslut. Deltagandet i samhällets beslutsprocess — genom decentralisering förd närmare varje medborgare — blir naturligt för alla. Yrkespolitikernas och experternas värde bryts.

Skolmiljön bör jämsides med sin uppgift att vidarebefodra faktakunskap vara samhällsutvecklingens drivfjäder och energikälla. Arbetet i skolan, 'skollivet' bör vara uppbyggt och administrerat så att eleverna blir aktiva och väns vid deltagandet i samfundets beslutsprocess och vid kontrollerandet av maktutövningen.

Skolmiljön måste vara så beskaffad att det politiska handlandet blir förnuftigt, odogmatiskt, påverkbart men samtidigt kritiskt. Det politiska handlandet måste vara förutsättningslöst, kompromissvilligt och utvecklingsdugligt. Det politiska handlandet får inte skygga för risken att inte följa en klar, på förhand utstakad kanske auktoritetsbunden linje, utan i profillösheten se sin styrka — den odogmatiska inställningen som utgör en garanti för fortsatt utveckling.

Mats Brommels

ELEVRÅD UTAN MAKT

Av tradition har elevföreningarna, dvs. konventen, varit någon slags ideell kamratororganisation vars huvudsakliga sysselsättningar varit att ordna festkonvent och att bära konventfanan vid särskilt högtidliga tillfällen.

Lyckligtvis har denna uppfattning om vad elever bör syssla med förutom läxläsning åtminstone bland eleverna själva fått ge vika för den uppfattningen att det är elevernas självklara rätt att, som vilken annan yrkesgrupp som helst, få blanda sig i, diskutera och kritisera saker som som hänger så intimt ihop med dem själva som just skolan, deras arbetsmiljö.

Elevkåren och elevråden uppkom för att bättre motsvara de krav som bör ställas på en elevförening. De har en helt annan målsättning, vars principiella riktlinje är att verka för en bättre skola, och de är också mer demokratiskt hopsatta än konventen. Elevkårerna har tillsammans med skolungdomsförbundet fört fram elevernas åsikter och krav på större rättsskydd för eleverna, ökad insyn och medbestämmanderätt i skolans beslutsprocess, kort sagt: krav på ökad skoldemokrati.

Detta mål har ännu inte på långt när uppnåtts, huvudsakligen beroende på passiviteten bland eleverna samt att vi inte organiserat oss i tillräckligt hög grad.

Elevföreningarna bör för att avhjälpa dessa brister inrikta sin verksamhet på att:

- 1) engagera eleverna i en helt annan utsträckning än vad som nu är fallet, samt att
- 2) kräva att elevföreningarna och elevernas deltagande i beslutsprocessen inom skolan får officiell status.

För att elevernas åsikter skall få några återverkningar i de utbildningsplanerade organen krävs att alla elever deltar i elevföreningarnas skolpolitiska verksamhet. Det stora flertalet av eleverna har ännu inte insett att det är deras skola det gäller och att det är de och inte endast en liten klick som måste arbeta för att den skall bli bättre.

»Inte har ni ju fått något gjort» är det typiska svaret på elevfunktionärens fråga: Varför inte? när han värvat medlemmar eller överhuvudtaget försöker få någon med på en aktivitet som skulle ta elevernas dyrbara fritid i anspråk.

Det är enligt min uppfattning klart att resultatet inte kan bli så strålande när endast en bråkdel av eleverna deltar i elevföreningarnas verksamhet, när det endast är samma lilla klick som gör något. Den uppfattning som ju rektorer och lärare måste få är att de elever som kräver skoldemokrati är en grupp extrema radikaler som utgör en mycket liten del av samtliga elever och saknar kontakt med skoleleven i gemen. Följaktligen anser sig lärarna också kunna strunta i dem.

Det är förresten kanske så att de aktiva eleverna inte har något gemensamt med den normala finländska skoleleven. De pratar om medbestämmande-

rätt, demokrati och den amerikanska imperialismen i Indokina och för en debatt som går helt över huvud på de flesta elever. Faktum är ju att de flesta elever varken skulle våga eller kunna yttra sig i den skolpolitiska debatt som förs utanför den lilla krets som klasskamraterna utgör.

Resultat kan vi endast vänta om det finns en enad elevopinion som för fram kraven på skoldemokrati.

Elevernas passivitet i dag beror säkert till stor del på okunskap och rädsla. Eleven har under hela sin skoltid lärt sig att uppföra sig ordentligt, svara på lärarens frågor och vara tyst därutöver. Man kan helt enkelt inte vänta sig att en elev som knappt vet vad ett skolråd är skall vara intresserad av att diskutera skoldemokratigruppens pm. eller att dessa samma personer plötsligt skall ha blivit samhällsengagerade och färdiga att kasta sig in i den skolpolitiska debatten. I stället borde t.ex. distrikterna ordna fler kurser där skolungdomen skulle få tillfälle att öva sig i att diskutera. En annan orsak till att så få deltar i diskussionerna är att de ofta förs på ett onödigt högt plan. Elevföreningarna får från FSS ofantliga mängder informationsmaterial som ofta utgörs av intill döden tråkiga kommittebetänkanden och remissvar på dem. Remissvaren måste skrivas i sin speciella språkstil men det betyder ju inte att debatten måste föras på samma plan. Distrikten och de enskilda elevföreningarna borde stencilera ut det viktigaste informationsmaterialet och skriva det på ett sådant språk att det skulle intressera och väcka debatt samt stencilera det i sådana antal att var och en som vill ha ett exemplar också kan få det.

Det är tror jag det effektivaste sättet att få eleverna att inse att det är dem det gäller och att det är de som skall göra något.

Då skulle också frågan Vad har ni gjort? förkastas som fel ställd. Man skulle i stället fråga sig vad vi kan göra.

I de enskilda skolorna kan eleverna främst verka för att få just sin egen

skola bättre. För att få till stånd en allmän demokratisering av skolväsendet krävs att vi verkar på ett centralare plan. Elevföreningarna har inte var för sig de person och ekonomiska resurser som krävs för att påverka den utbildningsplanerande verksamhet som sker på riksplanet. Som det är för tillfället har inte FSS heller dessa resurser, FSS kämpar inte bara med ekonomiska problem utan också med problemet att hitta personer som är tillräckligt villiga och intresserade för att sitta i utskott och arbetsgrupper. Men genom att aktivera eleverna i högre grad skulle elevföreningarna ge FSS alldeles tillräckliga förutsättningar för att bedriva en verkligt effektiv verksamhet på riksplanet.

Endast en liten del av Finlands svenskspråkiga skolelever är anslutna till FSS, och endast en bråkdel av dessa är aktiva inom förbundet. För att FSS skall kunna utnyttja de påverkningsmöjligheter som förbundet har till fullo krävs ett aktivt medlemsstöd.

Elevföreningarnas verksamhet har i hög grad försvårats av det faktum att de i dess nuvarande form inte åtnjuter någon som helst officiell status. I klartext betyder det att rektorer och lärare kan manipulera med dem hur som helst. De kan helt strunta i dem och deras ställningstaganden eller så kan de, vilket kanske är vanligare, genom sin auktoritära maktställning försöka påverka elevrådets beslut, sammansättning o.dyl. Lärarna utövar också en oerhörd press på de elever som är aktiva inom elevföreningarna. Det sker genom lärarnas allmänna attityd till eleverna i fråga. De anses vara bråkmakare, radikaler, idealister och i allmänhet barnsliga och omogna vilket i sin tur tar sig uttryck i orättvisa bedömningar och lägre vitsord.

Det pågår i dag en total omformning av det finländska skolsystemet som vid sidan av införandet av grundskolan också innebär att det i varje skola kommer att finnas ett skolråd. Enligt de statliga planer som nu föreligger kommer detta skolråd att vara skolans högsta beslutande organ endast när det gäller vissa frågor. Förslagen om dess sammansättning varierar, det radikalaste förslaget går in för en sammansättning om hälften elever och hälften lärare.

Dessa förslag överensstämmer inte med våra åsikter. FSS kräver att det i skolråden skall sitta två tredjedelar elever, en tredjedel lärare och en representant för skolans servicepersonal. Detta är dock endast ett mellansteg. Det slutliga målet bör vara att alla som arbetar inom skolan också har en röst vid beslutsfattandet, d.v.s. one man — one vote.

I och med planeringen av grundskolan sker också en planering av skolan i dess helhet, bl.a. dess målsättning.

I sådana här frågor borde eleverna naturligtvis ha möjligheter att framföra sina åsikter och deltaga i beslutsfattandet. Så är dock inte fallet.

Det är mot denna bakgrund som elevernas passivitet inom elevföreningsverksamheten bör ses som mycket ödesdiger.

Vi har alla möjligheter att på ett avgörande sätt inverka på det skolplaneringsarbete som utförs i dag. Det som krävs är att alla aktivt tar del i elevföreningarnas och FSS verksamhet och därmed lyckas skapa en enad elevopinion vars åsikter och krav de skolplanerande myndigheterna skulle vara tvungna att ta i beaktande.

UTBILDNING SOM POLITISKT VAPEN

»Utbildningen i ett samhälle är alltid bunden till de samhälleliga produktivkrafternas, och därmed till samhällets utvecklingsnivå. Detta innebär att skolan som institution inte under några som helst samhälleliga förhållanden helt kan frigöras från den samhälleliga produktionen av nyttigheter.»

Ovanstående var ett citat ur Finlands svenska skolungdomsförbunds skolpolitiska helhetsprogram. Detta citat uttrycker i klartext den centrala frågan i den utbildningspolitiska debatten, nämligen frågan om skolans samhälleliga beroende. Att detta stycke är infört i FSS program innebär inte att man inom skolungdomsförbundet vore eniga i den fråga här behandlats.

Om skolans frigörelse från de samhälleliga realiteterna är en omöjlighet, vad kommer då detta att innebära för den politik FSS för? FSS har allt klarare politiserats, såväl inom organisationen som i sina kontakter med övriga organisationer. Detta är en naturlig följd av de faktum att besluten som fattas inom ramen för utbildningspolitiken är rent samhällspolitiska frågor. Nedan kommer jag att behandla utbildningens funktion i samhällstyper jag föredrar att kalla klassamhälle och demokrati.

Utbildning i klassamhälle

Ett klassamhälle kan definieras som ett samhälle där ägandeförhållandena präglas av att en grupp — klass har bemästrat sig den för samhällets fortsatta existens nödvändiga apparaten — produktionsapparaten. Ur detta följer att samhällets funktioner kommer att styras av detta faktum. Med andra ord — de avgöranden som fattas, också på statligt håll, syftar till att upprätthålla samhällets bas, konservera produktionsförhållandena.

Utbildningen är en del av detta komplex. I ett klassamhälle kommer detta att innebära att utbildningen är knuten till den härskande klassens krav på arbetskraft duglig att axla de uppgifter som utvecklingen på dem lägger. Idag innebär detta att utbildningen i enlighet med borgarklassens krav är inriktad på att

- 1) förse näringslivet med effektivt skolad arbetskraft,
- 2) politiskt påverka eleverna i en riktning där man uppfattar den rådande samhällsformen som den naturliga
- 3) vänja eleverna vid ett hierarkiskt beslutsfattningssystem där medborgarna är indelade i maktavare och underlydande.

För att kunna uppfylla dessa krav på utbildningen har man på statsmakterns håll infört ett nytt slag av utbildningsplanering — den »arbetsmarknadspolitiska utbildningsplaneringen». Detta innebär att man för att skapa ett utbildningssystem som garanterar en ekonomisk tillväxt utan omstörtande re-

(forts. sid. 20)

Studiestödet och skolreformen

Den privilegierade klassens forna monopol, studier utöver den obligatoriska skolan, är ej längre krass verklighet. Vi upplever ett allt mera framträdande och — det må framhållas — motiverat krav på jämlikhet ifråga om utbildningsmöjligheter. Å andra sidan kräver också en vid studentopinion revision av den förlegade uppfattningen om studier vid existensminimum, ett skede som senare i livet kompenseras med en plats på toppen och därmed sammanhängande ekonomiska utdelning. Studenterna som rest sitt jämlikhetskrav kan som demonstrationsmaterial begagna en verklighet med akademisk arbetslöshet.

Studier utöver den obligatoriska skolan framstår för allt flera som en regel. Härmed framträder också en social problematik som man ofta förnekat. Eleven i våra läroverk har ej längre den i ekonomiskt avseende trygga bakgrund som hans kolleger nästan utan undantag besatt för några decennier sedan. Det har ofta påtalats att läroverkseleven hamnat i ett underläge med avseende på sociala rättigheter. En snabb jämförelse med eleverna i yrkesskolorna och icke minst med den förvärvsarbetande befolkningen verifierar det påtalade missförhållandet. Men de sociala reformsträvandena har också en annan dimension, de är en del av ungdomens »självständighetskamp», ett led i strävandena efter oberoende.

Inför skolreformen är det av intresse att anlägga sociala aspekter på elevernas ställning i framtiden. För FSS tilldrar sig de sociala arrangemang, som riktar sig till eleven i »det nya gymnasiet», särskilt intresse.

Ett nytt gymnasium

Ingen kan uttala sig med full säkerhet om det kommande gymnasiet, men ett sannolikt utfall av den pågående planeringen bör man våga framställa. Det förefaller som om myndigheterna kom att stanna för stora skolcentra i kommunal regi, självfallet understödda med statsmedel. Dessa skolcentra skulle omfatta grundskola och i många fall även gymnasium. Bland första gradens utbildningsanstalter och gymnasier skulle som statskola på svenskspråkigt håll verka blott Svenska Normallyceum. Övriga undantag från regeln om kommunala skolor vore i detta fall främst de statsunderstödda s.k. ersättande skolorna. Antalet ersättande skolor är svårt att förutspå, men i de fall där statens understöd bortfaller kommer skolan knappast att kunna fortsätta. Kostnadsfria studier på grundskolstadiet gäller ju i alla skolor. I och med ett uteblivet statsstöd kommer de privata läroverkens övergång till kommunen att ha karaktären av ett frivilligt tvång. Regeln torde alltså lyda kommunal grundskola och kommunala gymnasier.

Ett kommunalt skolväsen torde avhjälpa vissa väsentliga brister i dagens skolplanering och även effektivera den konsult- och rådgivningsverksamhet

som skolorna är i behov av. Ett förverkligande av en avancerad skoldemokrati bör också underlättas i ett gymnasium där föräldrarnas roll som ägare till skolan och betalare av elevernas skolgång inskränks. Dock må konstateras att det värdefulla arbete för skolan, vilket många föräldrar till barn i privata läroverk nu utför, kommer att avta när skolan överläts till det allmänna. För FSS framstår dock prioriteringen av skoldemokratin och därmed även den kommunala skolan som uppenbar. Väsentligt i reformen är dock att den svenskspråkiga befolkningens (och övriga minoritetens) intressen tryggas när kommunen går mot att sköta sin andel av skoladministrationen.

Var ta pengar?

Vi måste acceptera den nya synen på studier som arbete, och därmed även gymnasisten som en arbetande person. För många framstår studier efter den obligatoriska skolgången som ett aktivt och allt mera självständigt skede i livet. Socialpolitiken är en del av den inkomstutjämningspolitik, som en stor opinion efterlyser. Denna inkomstutjämningspolitik bör trygga acceptabla levnadsförhållanden och självständiga arbets (= studie)möjligheter även för våra studerande vid andra gradens utbildningsanstalter.

Sociala reformer är förknippade med stora kostnader. Det har visat sig att införandet av rätt obetydliga sociala förmåner på lång sikt ofta medfört betydligt högre kostnader än man utgått ifrån, detta även när man på förhand sökt uppskatta utbetalningarna. Man kan dock icke förneka att våra resurser är ansevärdiga. Den centrala frågan är ej var ta pengar, utan enligt vilken prioritering samhällets resurser bör tas i anspråk. I detta sammanhang må ytterligare framhållas att målet för de sociala reformer som här skisseras blott är att erbjuda den studerande i princip samma sociala rättigheter som övriga medborgare.

Förespråkarna för sociala reformer i andra gradens utbildningsanstalter har varit förvånansvärt få. Det är ej mycket FSS gjort på detta område, men nog tillräckligt för att bli avfärdat som en framställare av orealistiska och orättmätiga krav. För att ge de sociala reformsträvandena reella möjligheter att bli förverkligade måste vi utforma såväl ett kortsiktigt mål, dvs. ett mål som förutsätts uppfyllt i gymnasierformen, som ett långsiktigt mål av principiell natur. Dessutom tillkommer kravet på vissa speciella arrangemang specifika för andra gradens skolor.

Kvarstår »elitgymnasierna»?

De s.k. ersättande skolor som uppstår kommer enligt preliminära planer att i likhet med de kommunala skolorna uppbära en avgift för studier i gymnasiet. De privata skolornas avgifter kan tendera att bli jämförelsevis höga och sålunda i praktiken utesluta den mindre bemedlade befolkningen från gymnasiet. Redan nu måste åtgärder vidtas i syfte att erbjuda kostnadsfria studier åt alla med vilja och förutsättningar för fortsatt utbildning efter genomgången grundskola. Man räknar med att en avgift om mk 50.—/termin för gymnasiestudier skulle komma att betydligt öka gymnasisternas antal och detta antal kan tänkas växa ytterligare när studierna blir kostnadsfria.

Som ett formellt hinder för inträde till gymnasiet skulle kvarstå en mätare av studieförutsättningar (av typen medeltal minst 6,5). Den spådda rushen till gymnasierna dämpas dock med avskaffande av den status som är förknippad med gymnasiestudier, där ett led blir studentexamens avskaffande, beviljande av inträde till tredje gradens utbildningsanstalter även för personer som icke idkat studier vid ett gymnasium och höjande av yrkesskolornas och dylika andra gradens utbildningsanstalters renommé.

Krav på social jämlikhet

De sociala frågor som rör eleven i andra gradens utbildningsanstalter bör betraktas som en dyl av hela samhällets socialpolitik. Sålunda skall utfallet av de socialpolitiska avgörandena i samhället även till tillämpliga delar gälla eleven. Eleven i ett gymnasium, även som övriga personer som idkar studier på heltid utöver den obligatoriska skolan, bör i princip åtnjuta samma socialskydd som den förvärvsarbetande befolkningen. Bl.a. bör den studerande befolkningen inordnas i arbetspensionssystemet, samt i full utsträckning komma i åtnjutande av olycksfallsförsäkringens och sjukförsäkringens förmåner. Bristerna i socialskyddet för dagens läroverkselev är allmänt kända och får ej återfinnas i den reformerade skolan. Beräkningsgrunderna för ersättningar (ex. sjukförsäkringen) till studerande i andra och tredje gradens utbildningsanstalter bör utformas så, att de studerande icke hamnar i en sämre ställning än den övriga befolkningen.

Ett särskilt intresse bör ägnas den privata vården bland studerandena. Sålunda bör hälsovården på studerandenas arbetsplats (alltså i skolan) utvecklas. Skolpsykologens och läkarens tjänster bör erbjudas eleven i skolan, och sociala tjänstemän av typ handlare vid elevhemmen bör finnas i tillräckligt antal. Samtidigt bör planeringen av arbetsmiljön, t.ex. skolhusen, ägnas större uppmärksamhet än hittills.

Arbetstiden

Enligt uppgift visar preliminära resultat av undersökningar att läroverks-elevens totala arbetstid är längre än man anat. I och med utvecklingen av skolarbetet mot elevens aktiva deltagande på bekostnad av passivt mottagande och inlärning förändrar också hemarbetet karaktär. Eleven finner uppgifterna allt mera meningsfyllda och sålunda mindre betungande. Det är dock av vikt att utvecklingen av läroplaner åtföljs av noggranna studier av förändringar i elevens totala arbetstid. Kravet på en inskränkning av hemarbetet är motiverat, redan med tanke på att man med en dylik reform slipper en ofta olustig kontroll av inlärningen.

Fördelarna med uppkomsten av s.k. skolcentra kan ej bestridas, men de negativa konsekvenserna bör också uppmärksammas och minimeras. Skolskjutsarnas antal och längd kommer att öka för eleverna i såväl grundskola som gymnasium. Skolskjutsarna är både betungande och tidskrävande. Ett sätt att motverka de negativa konsekvenserna har vi i den kommande femdagarsveckan, som hälsas med tillfredsställelse även av de elever som är hänvisade till elevhemmen. På en punkt har FSS erhållit ett tämligen entydigt

svar i sina undersökningar av femdagarsveckans genomförande. Sommarlovet får ej förkortas. Trots att sommarlovet ej bör förkortas och elevens arbetsbörda per dag ej förstoras bör femdagarsreformen genomföras. Detta kan ske bl.a. på bekostnad av existerande lovdagar och -veckor (sportlovet), och tack vare bättre läromedel, kortare lektionstid och reformerade arbetsformer, samt justeringar av läroplanerna bör arbetsresultatet ej försämrans när reformen genomförs.

På lång sikt

De tämligen anspråkslösa reformer som hittills skisserats ställer fortfarande eleven i andra gradens utbildningsanstalter i ett starkt beroendeförhållande till hemmet. Ovänlig studiemiljö i hemmet, familjens ekonomiska ställning och föräldrarnas inställning till utbildning och studieinriktning blir avgörande för elevens val av verksamhet efter grundskolan. Studiestöd i form av stipendier är alltför sällsynt och ett angeläget krav på kort sikt. Ett krav som dock syftar till en delreform.

Kravet på individens oberoende vid val av levnadsbana i kombination med uppfattningen av studier som arbete utfaller osökt i ett långsiktigt krav på garanterat studiestöd för alla som önskar bedriva studier utöver grundskolan. Även omskolning och vidareutbildning bör inordnas i detta system. Studiestödet bör garantera en tillfredsställande levnadsstandard för den studerande, medan studierna bör kunna bedrivas kostnadsfritt. Studiestödet bör i princip vara lika för alla studerande. Ett övergångsstadium kunde omfatta ett studiestöd bestående av en direkt del, studiepenningen, och en indirekt del, studielånet. För gymnasisterna skulle dock ingen lånedel tillämpas. Modellen återfinns i FSFs utkast till socialpolitiskt ställningstagande. På lång sikt är målet att avskaffa den indirekta delen. Skapandet av en dylik studielön formar det centrala innehållet i de långsiktiga studiesociala reformsträvandena. Miniminkomsten är en tanke också bland studerandena.

Det är alltså samhället som bör svara för utbildningen och den studerandes ställning, medan utbytet sett från det allmännas synpunkt är en hög utbildningsnivå och ett därmed sammanhängande framåtskridande. Och för den enskilda individen skall hans intressen och förutsättningar i kombinationen med en allmänbildande grundskolning och effektiv yrkesvägledning utgöra de faktiska vägvisarna vid valet av levnadsbana.

Restaurant Royal

(forts. från sida 15)

former har gått in för en långtgående undersökning av arbetsmarknaden om till exempel 20 år, och bygger upp utbildningsväsendet i enlighet med detta. Vad detta innebär i inskränkning av den enskilda arbetarens möjligheter att själv fatta beslut om sin framtid är uppenbart. Man kommer i fortsättningen från statligt håll mycket långt kunna kontrollera utbildningens riktlinjer på olika geografiska såväl som sociala områden.

Utbildningen i ett klassamhälle är alltid en funktion av de samhällliga realiteterna. Detta innebär att allt tal om »demokratisering och autonomisering» i sista hand är att slå blådunster i ögonen på arbetarklassen — merparten av eleverna.

Utbildning i demokrati

Min uppfattning av en demokrati är ett samhälle där först och främst grunden för en demokratisk beslutsprocess — en utjämning av ägandet, ett församhälleligande av produktionsmaskineriet — är lagd. Detta är en oundviklig förutsättning för införandet av demokrati inom produktionslivet såväl som inom samhällsförvaltningen. I och med att grunden för ett klassamhälle är raserad kommer också alla samhällsmedborgare att stå lika inför utbildningen — den tjänar folket och inte som i ett klassamhälle de privilegierade.

Denna jämlikhet i utbildningen alla medborgare emellan resulterar i en total omorganisering av densamma. En allmänbildande utbildning kan etableras — utbildningens mål kommer bland annat att såsom FSS program konstaterar vara att »öka individernas möjligheter till och intresse för ett aktivt medinflytande och deltagande i samhällslivet.» Det bör sker redan under förhållanden av klassamhälle, men under dylika förhållanden torde realiserandet av denna målsättning stöta på motstånd.

Klart är ju i enlighet med vad jag i början av denna artikel konstaterade att utbildningen också under demokratiska förhållanden kommer att vara politiskt bunden. Den kommer att vara bunden till ett absolut och följdriktigt försvar av demokratin — till ett försvar av de samhällsförhållanden som är rådande under vad vi kallat demokrati.

Under varje samhällsform kommer utbildningen att utgöra ett politiskt vapen för den härskande klassen — i ett klassamhälle såväl som i ett demokratiskt samhälle, där den tjänar folket. En debatt om frigörandet av skolan från allt samhälleliga beroende är därför en irreell debatt. Därför måste också skolungdomsförbundet hädanefter allt klarare gå in för en politisk debatt där man klargör de olika synsätten, de politiska åskådningarna bland medlemmarna.

Elevrörelsens roll i utbildningspolitiken

Elevrörelsen som i denna problematik tagit en allmändemokratisk hållning måste i fortsättningen allt djupare engagera sig i den samhällspolitiska sektorn av utbildningspolitiken. Eleverna står, oberoende av sin sociala ställning i klassamhället enade bakom kraven på ökad demokrati såväl i skolan som i det övriga samhället. Detta innebär dock inte att den politiska debatten inom skolungdomsförbundet skall tyna bort i och med detta konstaterande. Då den samhälleliga demokratiseringen fortskrider kommer också de konflikter som finns inom produktionslivet att djupare inverka på FSS politik.

Ett exempel på vad en avtynande politisk debatt inom skolungdomsförbundet innebär är den gångna höstens verksamhet. Debatten på lokalplanet har så gott som helt dött ut och förbundsstyrelsen fattar sina beslut endast utgående från de halvdana kompromisser som var resultaten av ERIK 70.

Den samhällspolitiska debatten och därmed det politiska engagemanget bör slå rot inom FSS — detta för att organisationen i fortsättningen skall kunna verka som en elevernas intresseorganisation. Att FSS inte kan utvecklas till en vänsterorganisation hindrar inte att den mer konsekvent kan gå in på den linje av krav på fortsatt samhällelig demokratisering man sedan 1968 slagit in på.

Gestetner

**dupliceringsmaskinen hjälper Er
att rationalisera kontorsarbetet**

Bekanta Er med de nya Gestetner-modellerna i vår affär. Ni kan också få den önskade modellen på prov utan förbindelser. Elektrobilder får Ni även lämpligast hos oss.

Gestetner är precisionsarbete —

KONEMA

KASERNG. 23, VÄX. 61 733
HELSINGFORS 13

FSS I SAMMANDRAG

FSS är skolelevernas intresseorganisation, en organisation som har till uppgift att tillvarata elevernas intressen i skola och samhälle. FSS strävar till att utöka elevernas påverkningsmöjligheter inom skolan. FSS verkar för att elevernas åsikter beaktas vid den statliga utbildningsplaneringen. FSS måhända viktigaste uppgifter är att stimulera och vidmakthålla en aktiv skolpolitisk verksamhet bland skolungdomen. Slutmålet för denna verksamhet är en fullständig demokratisering av skolan, en skola där alla har lika möjligheter att påverka utformningen av arbetsförhållandena.

FSS är en ungdomsorganisation. FSS strävar också mera allmänt till att ge ungdomen en möjlighet att delta i den samhällseliga beslutsprocessen, och verkar för att ungdomens krav på insyn i samhällsplaneringen tillgodoses.

FSS är alltså kort och gott en påtryckningsgrupp, som har till uppgift att aktivera skolungdomen till ställningstaganden i skol- och samhällsfrågor, samt föra fram skolelevernas åsikter i samhällsdebatten till berörda instanser.

*

Kärnpunkten i FSS verksamhet är den skolpolitiska aktiviteten. Den externa skolpolitiska verksamheten tar sig uttryck i uttalanden och utlåtanen till berörda statliga myndigheter (FSS utgör remissinstans för bl.a. undervisningsministeriet), uppvaktningar, påstötningar och arrangerande av samt deltagande i skolpolitiska möten, samlingar och diskussioner. Den interna skolpolitiska verksamheten sköts främst genom spridning av informationsmaterial och anordnande av seminarier och diskussionstillfällen. Under de senaste åren har den skolpolitiska verksamheten ofta skötts genom kampanjer, där man samtidigt försökt fästa myndigheternas och allmänhetens uppmärksamhet på skolfrågor, samt stimulera till debatt om dessa frågor bland medlemmarna. De konkreta initiativ som tagits i samband med dessa kampanjer har inte lämnats obeaktade på statligt håll. Speciellt under de senaste åren har samarbetet med den finska broderorganisationen Suomen Teiniliitto varit rätt fruktbart på det skolpolitiska planet.

Den interna skolningsverksamheten upptar självfallet en stor del av förbundets verksamhet. Förutom den traditionella sommarkursen hålls ett antal höstkurser, numera arrangerade på regional nivå. Dessutom har förbundet tillhandahållit rätt omfattande skriftligt skolningsmaterial, handböcker, kompendier mm. På lokal- och distriktsplanet arrangeras rätt ofta skolningstillfällen av mindre omfattning.

Förbundets tidskrift Ung Makt utkommer i teorin med 6 nummer per år, men på grund av ekonomiska svårigheter har under de senaste åren rätt betydande inskränkningar i den publicistiska verksamheten varit av nöden.

1967 anordnades det första samnordiska dagsverket, där även FSS deltog,

för ett ulandsprojekt i Peru. Det andra dagsverket anordnades år 1969 för Mocambique-institutet i Tanzania, och planerna går ut på att arrangera ett dagsverke vartannat år till förmån för något mål i uländerna. Dagsverkena har på ett positivt sätt stimulerat debatten kring uländerna och deras problem, samt bidragit till en aktiv informationsspridning om dem bland skolungdomen.

FSS samarbetar i många frågor med andra organisationer, skolungdomsorganisationer både inom och utom landet, samt lärar- och föräldraorganisationer. Med de två sistnämnda, Finlands svenska läroverksförening och Förbundet hem och skola i Finland, startades hösten 1969 en samarbetsgrupp för skolfrågor, Skolsam, där man koordinerat de tre förbundens skolpolitiska verksamhet och planerat gemensamma aktioner.

*

FSS bygger på personligt medlemskap. De enskilda medlemmarna verkar i skolorna inom ramen för elevföreningar, 47 st., av vilka ca hälften i dagens läge är elevkårer, medan resten är konvent. I de flesta elevkårer verkar ett elevråd som ett beslutande representantskap.

De enskilda elevföreningarna är sammanförda i sex distrikt, som har till uppgift att koordinera elevföreningarnas verksamhet på regionalplanet. En rätt betydande del av skolningsverksamheten är delegerad till distriktsnivå, vilket underlättar förbundets verksamhet på riksplenet.

Den högsta beslutandemakten i FSS handhas av elevriksdagen, som sammanträder två gånger per år, en gång i januari och en gång i juni. Årsmötets handlingarna försiggår på elevriksdagen i januari (Jan-Erik). Till elevriksdagen har medlemmarna i de enskilda elevföreningarna rätt att utse ett antal delegater, beroende på antalet medlemmar i elevföreningen.

Under tiden mellan elevriksdagarna handhas förbundets angelägenheter av en på ett år av erik vald förbundsstyrelse (fst), som består av förbundsordförande och elva ledamöter.

Förbundsstyrelsen sammanträder ungefär en gång i månaden, under tiden mellan mötena arbetar fst i utskott, av vilka arbetsutskottet (AU) har det huvudsakliga ansvaret för skötseln av de allmänna angelägenheterna. Fst utser också nödigt antal funktionärer, såsom distriktschef, utredningssekreterare mm. samt anställer förbundets tjänstemän. De senaste åren har inom förbundet verkat en heltidsanställd generalsekreterare och en halvtidsanställd kanslissekreterare. Generalsekreteraren verkar samtidigt som förbundsstyrelsens och arbetsutskottets sekreterare, samt ansvarar för skötseln av kansliet och de löpande ärendena.

Förbundets villkorskurser handhas av ett separat organ, FSS Villkorskurser, vars direktion utses av fst.

*

FSS organisation kan synas något väl pretentiös, men trots allt sysselsätter den endast på centralplanet ca 30 personer, alla utskottsmedlemmar och funktionärer medräknade. Det viktiga är ju ändå inte en avancerad och invecklad administration, det väsentliga är att aktiviteten kan få kanaler att verka igenom.

BRÅDSKANDE DETALJKRAV I DAGENS SKOLA

Hänvisande till sitt skolpolitiska helhetsprogram, sitt ungdomspolitiska program, sexualpolitiska program och övriga organisationsbeslut framför Finlands svenska skolungdomsförbund följande brådskande krav på förbättringar i dagens skola:

Skolbyggnaderna bör stå öppna för annan verksamhet än skolverksamheten.

Elevernas fria föreningsverksamhet bör erbjudas utrymmen också i skolorna.

Rökning bör tillåtas i alla skolor.

Skolan bör ge en sexualupplysning som motsvarar tidens krav.

Undervisningen bör vara öppen också för utomstående i allmänbildande frågor.

Staten bör inrätta och understöda flere kvällsskolor.

Skolans yrkesvägledning bör göras mer ändamålsenlig.

En skolpsykologtjänst bör inrättas i varje skola.

Alla statliga utbildnings- och skolkommittéer bör innehålla också elevrepresentanter.

Flere forskartjänster bör inrättas vid skolstyrelsen och vid undervisningsministeriet.

Skolradio- och TV-verksamheten bör effektiveras och därvid bör ett bättre samarbete mellan de olika i skolan verksamma parterna och Rundradion fås till stånd.

Lärofortbildningen bör omedelbart igångsättas.

De privata skolorna bör inlemmas i det statliga skolsystemet. Terminsavgifterna bör avskaffas.

Intyg över elevverksamhet bör på begäran tillställas. Alla skolor bör vara samskolor.

Yttrande- och församlingsfrihet i skolorna bör garanteras för eleverna. Detta innefattar även rätt till politisk information.

Skolråd bör inrättas i varje skola.

Ett riksomfattande nät av centraler för undervisningshjälpmedel bör omedelbart grundas. Dessa bör tillhandahålla bl.a. böcker, skivor, filmer, band, urklipp mm.

Erik 70

Mats Brommels generalsekreterare 1969

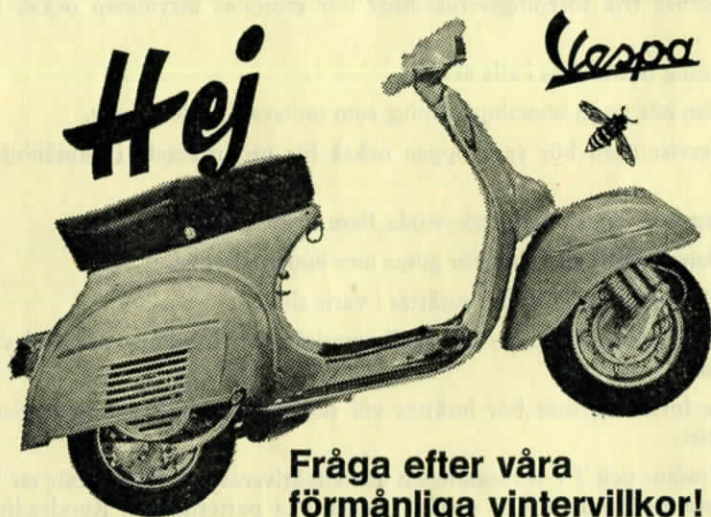
Matts Hertsberg elevrådsordförande 1969, förbundsstyrelseledamot 1970

Per-Edvin Persson generalsekreterare 1970, förbundsordförande 1970

Björn Wahlroos skolningssekreterare 1969, ledare inom Elev-69 1969

Henry Wiklund förbundsordförande 1969—70, förbundskurator 1970

Holger Wikström förbundsordförande 1938—41, förbundskurator 1966—69.

Importör: **Elfving** Gumtåktsvägen 3 H:fors Tel. 70 855

FÖRBUNDET HAR UNDERSTÖTTS AV

O.Y. MERCANTILE A.B.

TORREX

Helsingfors 1970. Nylands Tryckeri A.B.